

Những tiếng nói từ trong nước:
Nguyễn Chí Thiện và Hà Sỹ Phu
Tôn Thất Thiện

I

Đầu năm hưởng mùi quê hương

Đầu năm, mở tờ báo tiếng Việt mà tôi nhận được đầu tiên, tờ *Ngày Nay* đầu năm (số 335, ngày 1-1-1996), tôi tự cho là rất may mắn vì được hưởng mùi quê hương qua những lời tâm tình của hai người từ trong nước mang lại: anh Hà Sỹ Phu (qua hai đài phát thanh VOA và VNCR), và anh Nguyễn Chí Thiện (qua bài tường thuật buổi tiếp xúc của anh với đồng bào trong tháng 12 vừa qua: tuy cuộc tiếp xúc xảy ra ở quận Cam, nhưng tôi vẫn coi tiếng nói của anh ấy như tiếng nói từ trong nước vì anh ấy vừa ở trong đó ra, và tư tưởng còn "tươi").

Như mọi người đều biết, anh Thiện thì vừa ở tù ra, và anh Phu thì lại vừa vào tù, nhưng phong độ của họ vẫn rất ung dung bình tĩnh, và tư tưởng của họ vẫn rất minh mẫn sâu sắc. Trong những điều họ nói, có nhiều điều đáng làm cho chúng ta chú ý và suy ngẫm, vì chúng ta là những người đã được hưởng tự do phát biểu, tự do hoạt động nhưng, thành thực mà nói, lại không hiệu nghiệm bằng họ trong công cuộc đấu tranh mấy lâu nay.

Những điều đáng làm cho chúng ta suy nghĩ là: hai anh Thiện và Phu đã tỏ ra rất can đảm, cương quyết và kiên định trong việc tranh đấu chống cộng để đem lại tự do dân chủ cho xứ sở, nhưng đồng thời cũng khoan dung, cởi mở, sáng suốt, thực tế, và kiên định.

Về can đảm thì ta không cần bàn nhiều. Anh Thiện đã ở tù vì tuy sống trong sự kềm kẹp của chế độ cộng sản anh vẫn không sợ trấn áp tù đầy, và đã lên tiếng, hay đúng hơn, đã dám lớn tiếng, đòi tự do dân chủ tôn trọng nhân phẩm nhân quyền, và trong suốt 27 năm tù vẫn một mực không đổi thái độ. Rốt cục cộng sản đã không "cải tạo xã hội chủ nghĩa" được anh, mà còn phải trả tự do cho anh. Như vậy là anh đã thắng, và đã chứng minh một cách cụ thể và hùng hồn rằng chính nghĩa chung quy vẫn thắng bạo tàn.

Còn anh Hà Sỹ Phu thì từ ngày lên tiếng kêu gọi "lật ngược tất cả các biển chỉ đường" anh đã bị cộng sản hăm hè đe dọa "áp dụng kỷ luật giai cấp" với anh nhiều rồi. Nhưng tuy bị cách chức, phong tỏa kinh tế, truy áp, anh không sờn gan và vẫn tiếp tục làm nhiệm vụ của một người trí thức có bản lĩnh và tự trọng. Anh đã sáng tác những tác phẩm sâu sắc rất giá trị. Anh đã dùng lý luận rất vững chắc vạch trần tính chất ảo tưởng và phản khoa học của thuyết Mác -Lê, và tính chất lỗi thời, phản tiến, và vô đạo của chủ nghĩa xã hội. Cuối cùng *qué sera sera*, lãnh đạo cộng sản đã bắt giam anh. Họ sẽ làm gì anh ấy, giam giữ anh bao lâu, kết anh tội gì, làm gì anh? Chúng ta theo dõi kỹ vụ này.

Cộng sản là tội phạm

Trong những tuyên bố gần đây, anh Thiện đã tỏ ra rất cương quyết và kiên định trong vấn đề vì tự do dân chủ tranh đấu chống cộng sản. Tại quận Cam anh đã nhắc lại những điều anh tuyên bố mấy tuần trước đó ở Washington với đại diện chính quyền Hoa Kỳ và với đồng bào Việt Nam. Tuy dưới hình thức khác, nội dung vẫn không thay đổi: "không thể nào đối thoại, tranh luận với Cộng sản. Chỗ đứng của họ là chỗ đứng của những tên tội phạm trước vành

móng ngựa"; nhất quyết không chấp nhận quan điểm "người Việt Nam chỉ có quyền làm con vật thôi".

Trái với thái độ của một số người ở ngoài xứ đã nhất quyết phủ nhận sự đóng góp của những người như Dương Thu Hương, Bùi Tín, Nguyễn Hộ, mà họ cho là "cuội", anh Thiện chấp nhận những người, trước kia, với tư cách là đảng viên trung kiên của ĐCSVN, đã có một phần trách nhiệm về sự trấn áp tù đầy anh vì tích cực tán thành đường lối của ĐCS, hay vì đã giữ yên lặng. Anh chủ trương khoan dung chấp nhận sự "giác ngộ" của họ vì tiếng nói của những người như Hoàng Minh Chính, Nguyễn Hộ, Bùi Tín có cái lợi là "làm cho hàng ngũ cộng sản bây giờ rêu rao rất nhiều..." Đó là một hành vi bình tĩnh sáng suốt vì nó nhắm cái hữu hiệu thay vì để cho oán hận làm lu mờ phán xét của mình làm mình có thái độ hay hành động chỉ nhằm đã dận dù rằng như thế có thể hỏng việc lớn. Việc lớn là làm cho cộng sản bớt bạn thêm thù và yếu đi.

Anh Thiện chủ trương "chấp nhận" những người trên đây nếu họ thừa nhận ba điều: 1/ đa nguyên đa đảng và dân chủ tự do; 2/ Đảng cộng sản không thể chấp nhận được; 3/ chủ nghĩa Mác-Lê là nguồn gốc tai họa đau thương cho dân tộc.

Là một người đã bị cộng sản tù đầy hành hạ 27 năm trời, anh Thiện biết từ trong xương, trong tủy, trong óc, tất cả những khuyết tật của cộng sản, anh có thể đòi rất nhiều, nhưng anh chỉ đòi có BA điều đó. Nhưng anh buộc "họ" -- những người giác ngộ tuyên bố đoạn tuyệt với cộng sản và đứng về phe tranh đấu cho tự do dân chủ -- phải "đứt khoát".

Ba điều trên đây có thể thu gọn trong cụm từ: "chuyên chế cộng sản". Cụm từ này bao hàm hai điểm riêng biệt quan trọng ngang nhau: 1/ chuyên chế, và 2/ cộng sản. Những người chấp nhận quan điểm này phải: 1/ chống chuyên chế, bất cứ là thứ chuyên chế gì; và 2/ chống xã hội chủ nghĩa mô hình Lenin-Staline-Mao, mà hiện thể là một đảng cộng sản độc tài cực quyền cai trị bằng bạo lực. Trong ngôn ngữ của chính trị gia, đó là "chương trình tối thiểu" (minimum program) thường dùng làm căn bản cho những thỏa hiệp giữa những đảng, nhóm rất khác nhau, có khi còn chống đối nhau kịch liệt và không hẳn tin nhau, nhưng đều ý thức rằng mình phải tranh đấu cho một mục tiêu lớn lấn át tất cả các mục tiêu khác.

Đừng sát phạt chửi bới nhau

Quan điểm của anh Thiện là một quan điểm sáng suốt và thực tế. Nó thừa nhận tình trạng hiện nay của những người thuộc phe "chống cộng" và phe "cộng sản" trước 1975 nhưng nay đều phải đối đầu với một kẻ thù chung là chuyên chế cộng sản. Trong tình thế trước mắt, người "cựu cộng sản" và "cựu quốc gia" không thể đòi hỏi nhau gì hơn. Họ chỉ có thể hợp tác trên căn bản hòa giải, đồng thuận cùng tranh đấu trên một chương trình chung, cho những mục tiêu chung tối thiểu rõ ràng, mà mọi người cho là căn bản, không thể không có. Những mục tiêu khác là phụ. Như anh Thiện nói: "chỉ cần giác ngộ ba điểm như thế là đủ, bởi vì nếu còn những điểm bất đồng ý kiến khác, chúng ta có thể phản bác hay tranh luận bằng đối thoại". Quan điểm này là một quan điểm rất cởi mở và xây dựng, mà ai thực sự ưu tư đến tiền đồ dân tộc và muốn tìm một lối ra phù hợp với lý trí, với thực tế, và trong sự tôn trọng quyền lợi chính đáng và danh dự của tất cả mọi người, cũng phải chấp nhận.

Có một điều rất đáng chú ý là, tuy mới đến đến Hoa Kỳ không bao lâu, nhưng anh Thiện đã bắt mạch ngay căn bệnh trầm trọng đã làm tê liệt hàng ngũ phía "quốc gia" và vô hiệu hóa những cố gắng chống cộng của họ và của người khác. Bệnh đó là bệnh "kết luận quá vội

vàng" đưa đến việc chụp cho người khác cái tiếng "không gì ô nhục bằng" là "thân Cộng". Thực ra, vì mới ở vùng cộng sản ra, anh Thiện chưa biết rằng ở Bắc Mỹ này chữ "thân cộng" đã bị dùng quá nhiều và một cách quá bừa bãi nên chẳng còn ý nghĩa gì nữa. Anh cũng chưa biết rằng sau 20 năm chụp mũ nhau, bây giờ có thể nói là hầu hết người Việt Nam ở Bắc Mỹ, kể cả những người khét tiếng là chống cộng tuyệt đối và vô địch về môn chụp mũ bừa bãi, đều đã được tặng mũ đỏ.

Nhưng, dù sao, lời kêu gọi của một người vừa trong nước ra, đã bị nằm tù 27 năm vì những người ở ngoài, "chống cộng" nhưng vì chia rẽ, không làm gì hữu hiệu được để cứu anh ấy ra sớm hơn, là một lời kêu gọi ta cần nghiền ngẫm. Anh Thiện nói rằng "đừng kết luận quá vội vàng", chỉ nên dùng hình thức phê bình tranh luận chữ "đừng sát phạt chữ bới". Cái vé câu mà, có lẽ vì nhả nhận anh ấy không nói ra là: "như quý vị đã hằng làm trong 20 năm nay..."

Cương quyết nhưng phải khôn khéo

Cuối cùng, qua những điều anh Thiện nói, ta thấy anh ấy rất thực tế và thực tình, đồng thời rất kiên định. Là người đã bị cộng sản trấn áp, tù đầy, hành hạ, cướp mất gần 30 năm trong những năm tươi đẹp nhất của mình, anh không có ảo tưởng gì về bản chất của cộng sản cả. Đối với anh, chúng là "những kẻ Trời không dung, Đất không tha, những kẻ đã bắn giết, tù đầy hàng triệu đồng bào, những kẻ làm tay sai cho Nga Tàu đẩy cả dân tộc xuống đầm lầy lạc hậu, phá hoại luân thường đạo lý". Anh nói: "đừng bao giờ nói chuyện nhân đạo, lương tâm với cộng sản"; Việt cộng là một "tập đoàn Mafia", chúng "chỉ hành động theo tính toán, lạnh lùng, tàn nhẫn". Chúng "vẫn tự khoe là độc lập, tự do, nhưng thực ra chỉ là tay sai của Nga, Tàu". Và anh ấy kêu gọi đoàn kết để chống cộng đến cùng "chiến đấu cho đến khi nào tan bóng cộng sản trên thế giới". Đó là những lời tố cáo gắt gao, nhưng anh Thiện là người có đầy đủ tư cách để tố cáo ĐCSVN như thế, và những lời tố cáo của anh không thể biện bác được.

Tuy vậy, anh thực tế công nhận rằng vì anh đã sống hơn 40 năm "giữa buồng tim cộng sản" anh hiểu rất rõ rằng "không một sức ép nào của thế giới có thể buộc những người lãnh đạo Việt Nam hiện nay chấp nhận đa nguyên đa đảng, dân chủ tự do" vì chấp nhận những điều đó "đồng nghĩa với rời bỏ quyền lực độc tôn, rời bỏ mọi lợi lộc phi pháp". Nhưng đồng thời anh ấy cũng giúp ta cho ta thấy một điều rất quan trọng: cộng sản sẽ chấp nhận đa nguyên đa đảng, dân chủ tự do, "khi nào nội bộ đảng phân hóa, tan rã". Như vậy nghĩa là chúng ta vẫn có lý do để tin rằng sự chấm dứt chế độ cộng sản vẫn là một điều sẽ xảy ra, vì hiện tượng phân hóa nội bộ của ĐCS là một thực tại đang diễn ra trước mắt chúng ta, và nó càng ngày càng trầm trọng và càng lan rộng, có thể nói rằng nay đã quá điểm có thể đi lui được. Nói theo kiểu Mỹ: nó đã quá "the point of no return".

Có một điều mà anh Thiện cũng nói lên một cách thẳng thắn, tuy nhẹ nhàng, là muốn lá cờ tổ quốc chúng ta "tung bay giữa Hà Nội và Saigon" thì "chúng ta phải đồng tâm hiệp lực với nhau mà chiến đấu vừa cương quyết, vừa khôn khéo". Và "khôn khéo" là chấm dứt "sát phạt chữ bới nhau" -- giữa những người vẫn tự nhận là "chống cộng", và giữa những người này và những người trước kia hãnh diện tự nhận mình là "cộng sản" nhưng nay đã/đang bỏ cộng sản và gia nhập hàng ngũ của những người tranh đấu cho tự do dân chủ.

(Còn tiếp. Bài sau: "Hà Sỹ Phu")

II

N.C.Thiện và H.S.Phu: thơ và triết

Từ Nguyễn Chí Thiện sang Hà Sĩ Phu ta bước từ thế giới của thơ sang thế giới của triết: từ sự lộng lộn trần trở xuất phát từ trái tim sang sự lộng lộn tráo trở xuất phát từ trí tuệ. Với Hà Sĩ Phu, cuộc tranh đấu tích cực, dũng cảm, kiên cường, bắt nguồn từ sự phân tích khách quan những dữ kiện mà một trí tuệ sắc bén hợp với một sự đào tạo khoa học kỹ càng thấy được rõ ràng. Cái trí tuệ sắc bén và nhãn quan tinh túy của anh ấy đã chuyển từ khoa học tự nhiên sang khoa học xã hội vì sau khi bị chính quyền cộng sản bãi chức anh ấy không còn đủ điều kiện nghiên cứu về tự nhiên nữa. Ấu đó là cũng một điều may cho xứ sở, vì như thế anh ấy mới đem cái trí tuệ sắc bén và con mắt khoa học của mình chiếu vào chủ nghĩa Mác-Lê-nin và đưa ra những nhận xét minh mẫn và chính xác mở cho xứ sở một lối thoát ra khỏi tình trạng bế tắc hiện tại. Những nhận xét này nằm ở một tầm cỡ rất cao nên có thể nói là nó thuộc về cả lãnh vực khoa học xã hội lẫn triết học.

Những tác phẩm của anh Phu đã được phổ biến rộng rãi ở ngoài nước. Bắt đầu là bài "Dắt tay nhau, đi dưới tấm biển chỉ đường của trí tuệ", được chuyển lậu ra ngoài nước và đăng ở Paris trên mặt báo *Thông Luận* tháng 5/1993. Nhưng, như anh Phu cho chúng ta biết, bài này sáng tác từ tháng 8 năm 1989, trước khi dân chúng Đức nổi lên đập đổ bức tường Béc Linh, nhưng nó đã bị lãnh đạo ĐCSVN ém nhem đi. Tiếp theo là tập "Đôi điều suy nghĩ của một công dân" (tháng 5/1993). Và trong mấy tuần qua, chúng ta lại được thưởng thức bài "Chia tay ý thức hệ" (đăng trong *Thế Kỷ 21*, số 79 và 80, tháng 11 và 12/1995), và bài phỏng vấn dài của anh ấy do đài VCNR thực hiện (có đăng lại trong *Ngày Nay*, số 335, ngày 1-1-1996, và *Thế Kỷ 21*, số 81, tháng 1/1996).

Những tác phẩm tầm cỡ lớn trên đây không phải tự nhiên mà có. Như anh Phu tiết lộ, đây là một giai đoạn, có thể nói là chín mùi, trên một hành trình trần trở suy tư trong 30 năm, bắt đầu từ năm 1960. Nhờ những sự kiện xảy ra trong hai năm vừa qua quan hệ đến vụ Hoàng Minh Chính, nay ta thấy rằng đây là năm mà trong hàng ngũ ĐCSVN có những người còn lương tri bắt đầu đặt câu hỏi về chủ nghĩa Mác-Lê-nin và chế độ cộng sản, tuy rằng họ vẫn là đảng viên, và có thể nói là sản phẩm của chế độ.

Anh Phu là một trong những người đó. Có thể nói anh là một "con cưng" của chế độ. Gia đình anh, thuộc giới hạ trung nông, được chia đất trong cuộc cải cách ruộng đất những năm kinh hồn 1953-56. Anh sinh trưởng trong chế độ, được chế độ đào tạo, cho đi học ngoại quốc, đạt học vị Phó tiến sỹ về sinh học ở Tiệp Khắc. Anh về nước được làm giảng sư và nghiên cứu viên trong ngành...cho đến khi anh bị sa thải vì tư tưởng ngược với tư tưởng của Đảng.

Mẹ gà, con vịt

Trường hợp của anh Phu là một trường hợp mẹ gà ấp trứng vịt. Mẹ gà, là ĐCSVN, cứ tưởng trứng mình ấp, và bới đồ trước khi ấp, sẽ sinh ra những con gà con lông màu đỏ ngoan ngoãn của mình, lớn lên sẽ ca hát những bài "chủ nghĩa Mác-Lê-nin là cẩm nang thần diệu", "Bác và Đảng là thiên tài". Nhưng bản thể nó là vịt nên sinh ra lông nó màu vàng, và nó chỉ hát bài "quạp quạp quạp", và xuống hồ bơi đi nơi khác, theo bản năng của nó.

Anh Phu là bằng chứng cụ thể rằng một chủ nghĩa độc tài, dù có tàn bạo, độc ác, dối trá, vô đạo đến bao nhiêu cũng không thể hủy diệt hết cái tốt của một dân tộc được. Anh Phu là người thứ nhất đã đem lại hy vọng cho những người Việt Nam, trong đó có tôi, vẫn nghĩ rằng không lẽ dân tộc ta lại phải chìm đắm vĩnh viễn trong tình trạng thoái hóa tụt hậu mà "Bác" và Đảng đã đẩy dân tộc vào, và không thể nào, không khi nào có lối thoát?

Anh Phu là người đầu tiên dưới chế độ Việt Nam dấn thân dám công khai nói lên sự sai lầm cơ bản của chủ thuyết Mác-Lê-nin và của lãnh đạo Đảng. Tiếp theo anh, nhiều đảng viên khác đã dần dần lên tiếng. Khởi đầu với Dương Thu Hương cách đây sáu năm, ngày nay số người như vậy càng ngày càng nhiều, và mỗi khi đề cập đến họ ta không làm sao kể hết. Đà này sẽ còn gia tăng nữa qua thời gian. Và vì số người như vậy càng ngày đông, và càng gồm những tên tuổi lớn trong Đảng, tập đoàn cầm quyền Đảng hiện nay không thể vung tay một cái là dẹp bỏ được phong trào phản kháng vì nó nằm ngay trong lòng Đảng.

Tuy rằng anh Phu luôn luôn nhấn mạnh rằng anh chỉ làm công tác lý luận của một người trí thức, tác động của anh rất lớn. Cho nên không lạ gì mà ông Đào Duy Tùng chất vấn anh ấy về cái bút danh "Hà Sĩ Phu" mà anh đã chọn. Ông này nghĩ rằng anh ấy ngạo mạn đối với lãnh đạo Đảng, với một bút danh có thể hiểu là: "Tôi là một Sĩ Phu của Hà Thành" ("Hà" đây thuộc bộ Thủy, 氵), hoặc có ý kích động trí thức với nghĩa: "Sĩ phu nào? Làm gì có sĩ phu!" ("Hà" đây thuộc bộ Nhân, 亻). Nghĩa này đúng hơn nghĩa trên nếu ta căn cứ vào sự anh Phu đã tố giác những trí thức "về thực chất không còn là trí thức" vì họ "đã rời khỏi sự duy lý chân thực mà đứng hẳn sang phía duy lợi cực đoan" và "đã góp phần rất đắc lực vào sự nói dối nguy hiểm" đang diễn ra. (Trong "Đắt tay nhau..."). Như vậy, công lao của anh Phu về phương diện này rất lớn. Nhưng đó không phải là thành tích duy nhất của anh.

Ý thức hệ cộng sản sai từ căn bản

Thành tích lớn thứ hai của anh Phu là đã làm sáng tỏ một dữ kiện có tác động sống còn cho Đảng cộng sản Việt Nam: thực chất của chủ nghĩa Mác-Lê-nin, mà Đại Hội VII của ĐCSVN đã quyết nghị lấy làm một trong hai hệ "tư tưởng chỉ nam" của đảng đó về lý luận và hành động. (Hệ thứ hai là "tư tưởng Hồ Chí Minh", mà căn bản thật ra chỉ là một bản sao của chủ nghĩa Mác-Lê. Nhưng chúng ta không bàn về vấn đề này ở đây).

Đối với những ai, như tôi, đã để nhiều thì giờ nghiên cứu chủ nghĩa cộng sản, mà phần chính là chủ nghĩa Mác-Lê-nin, anh Phu là một người phi thường vì anh đã giúp họ thấy rất rõ những khiếm khuyết của chủ nghĩa này. Anh đã phân tích tỉ mỉ những sự khiếm khuyết trọng đại của chủ nghĩa Mác-Lê-nin trong tác phẩm "Đôi điều suy nghĩ của một công dân" (1993). Đây là một tác phẩm có tính cách một công trình nghiên cứu, rất đầy đủ, ở một cấp rất cao, rất trừu tượng, nhưng vì thế nên lại không hấp dẫn đối với người không chuyên về triết.

Rất may là gần đây chúng ta được một bài ngắn gọn hơn, với tựa: "Chia tay ý thức hệ". Đồng thời có một cuộc phỏng vấn dài VNCR. (Xem chú dẫn ở đoạn trên)

Trong bài "Chia tay ý thức hệ" anh Phu đã thu gọn những điểm chính của những phê phán của anh về sự suy tàn của chủ nghĩa Mác-Lê, một sự suy tàn làm cho nó "chẳng cần ai đánh cũng tự tan rã". Khung khổ bài này không cho phép đi sâu vào chi tiết của vấn đề, nhưng tôi thiết nghĩ tất cả những người Việt Nam chống cộng sản hay đang tự hỏi nên bỏ cộng sản hay không cần phải đọc kỹ bài này để hiểu tại sao mình phải chống cộng sản hay

bỏ cộng sản: không phải chỉ là vì thù hận cộng sản đã tước đoạt của cải, chức vị, tù đầy hành hạ mình, mà còn vì những lý do rất chính đáng và cao cả dựa trên những lý luận khoa học rất nghiêm túc không thể phản bác được. Tôi chỉ dẫn trích ở đây vài luận lý chính:

- "Chủ nghĩa mác-xít càng phát triển càng tự mâu thuẫn, càng xa thực tế và càng lúng túng, bởi xây dựng trên những tiên đề và phương pháp luận chủ quan, phiến diện."

- "bản chất của dòng tư tưởng Mác-Lê về xã hội là dòng tư tưởng Phong kiến phục hưng, cộng với ảo tưởng....Học thuyết Mác-Lê không phải là cái gì cao xa chưa tới mà chỉ là cái hoài vọng đã bị vượt qua...nó không phải là thứ cảm nang dẫn đường đầy sức tích huyền bí đến mức hàng thế kỷ sau chưa có ai hiểu đúng, mà chỉ là những dự đoán lảm cẩm không bao giờ có thực trên đời."

- "Chủ nghĩa mác-Lê suy tàn...đã mất tư cách là ngọn cờ để tuyên chiến với cái gọi là Chủ nghĩa Tư bản giãy chết, mà được dùng như một công cụ để trị dân....Nó trút bỏ tính mục đích mà nhận lấy tính phương tiện....Chẳng những là phương tiện trị dân, nó chuyển sang làm phương tiện chở những người "Vô sản" cầm quyền vào cõi Tư bản, phản lại mục đích tự thân ban đầu của nó".

Bao nhiêu đó cũng đủ cho nhóm cầm quyền ĐCSVN muốn bỏ tù anh Phú. Nhưng anh còn nói:

- "Cái ý thức hệ của chúng ta chắc chắn ra đi, đang ra đi rồi". Vấn đề còn lại chỉ là nó sẽ ra đi "trong tự tôn nhân phẩm....trong sự trưởng thành", hay ngược lại, trong uất hận, "cứ lên lên rút lui khỏi lịch sử không một lời tuyên bố như một kẻ khôn vặt hay một tên đại bịp nào đó ra đi, không trống không kèn."

- "ý thức hệ Cộng sản sai từ căn bản. Phải từ bỏ ý thức hệ đó thì mới xây dựng được đất nước"

Chuyển hóa nội bộ phải do cộng sản giác ngộ

Một khía cạnh đặc sắc nữa của anh Phú là, cũng như anh Thiện, tuy là chán ngán Mác-Lê và chế độ cộng sản tới cực độ, anh vẫn bình tĩnh và thực tế. Sự thực tế của anh hiện rõ trong sự nhận định về khả năng ĐCSVN bị loại qua một cuộc bầu cử thực sự dân chủ. Về điểm này, anh ấy khuyên ta "không nên nhận định tình hình theo cảm tình, theo nguyện vọng của mình, mà phải theo đúng cái thực tế đang có".

Thực tế là một đảng thì dân chúng sống quá lâu trong điều kiện "dân chủ giả" đã có thói quen coi thường lá phiếu nên không biết phải thực hiện quyền dân chủ bằng lá phiếu của mình, và coi bầu cử chỉ như là một thủ tục rất hình thức. Đảng khác, trong những năm qua cộng sản đã không để cho một tổ chức, một nhân tài xã hội nào nảy nở cho nên hiện nay không có đối trọng, và nếu có bầu cử trong tình trạng này thì "có dân chủ cũng chưa có triển vọng gì là tốt đẹp cả." Tuy nhiên, nếu có một quá trình chuẩn bị sinh hoạt dân chủ thì tình hình sẽ khác hẳn.

Muốn được vậy cần có một sự chuyển hóa trong nội bộ ĐCSVN. Và anh Phú không ngần ngại thành thực nói [trong cuộc phỏng vấn VNCR] rằng hiện nay chỉ có "những người cộng sản ly khai, giác ngộ mới có xung lực mạnh nhất" để làm việc đó. Ở một đoạn khác (cũng trong cuộc phỏng vấn đó) anh nói nếu Việt kiều ở nước ngoài muốn "chuyển hóa trong hòa bình" cho tốt đẹp "thì đúng [như] là chính những người Cộng sản tiến bộ đang làm thì mới đáp ứng yêu cầu đó." Nhưng anh không phủ nhận khả năng đóng góp của những người trí

đó đều có giá trị của nó". Những người cộng sản tiến bộ ly khai và giác ngộ là nhân tố chủ yếu "chỉ có tính cách là ngọn cờ, là trung tâm, là hạt nhân để làm nổ ra cái biến đổi ban đầu". Chỉ có vài hàng, nhưng nó chứa đựng cả một chiến lược và một chương trình hành động, cho cả người ở trong lẫn ở ngoài nước, ở trong lẫn ở ngoài Đảng.

Cuối cùng, cũng như anh Thiện, anh Phu vẫn rất tin tưởng ở tương lai. Anh nghĩ rằng "rồi chẳng bao lâu nữa" những thứ đang bị coi là "phản động", ngay những bài viết của anh cũng như của nhiều trí thức tiến bộ, ngày hôm nay còn "bị thông báo nội bộ" chắc chắn sẽ được coi là quan điểm của Đảng. Đây là tình trạng ĐCSVN cướp công kẻ khác, trong đó, như anh tả [trong "Chia tay ý thức hệ"], lãnh đạo ĐCSVN thấy cái "tiền phong thật" hữu hiệu hợp lý nên phải theo, nhưng kế đến sẽ tuyên bố cái "tiền phong thật" ấy "là do mình khởi xướng". Đây cũng là chiến thuật tránh "đàng sau quay", mà anh Phu đã mô tả trong phần V của "Đôi điều suy nghĩ của một công dân". Theo chiến thuật này, thay vì ra lệnh "đàng sau quay" lãnh đạo lại đi một vòng tròn lớn để dần dần nhẹ nhàng lén quay ngược 180 độ khi thấy mình trật hướng, và như thế để vẫn giữ thế đi đầu tốp tuy rằng hiển nhiên họ đã mất khả năng lãnh đạo và xảo thuật đó làm mất không biết bao nhiêu thì giờ quý báu của xứ sở.

Tuy vậy, anh Phu vẫn cho đó là "một chuyện đáng mừng". Nhưng, đồng thời, anh nhấn mạnh rằng muốn sống có hạnh phúc "mỗi người phải biết đứng lên với tư cách công dân, dùng quyền làm chủ của mình để lựa chọn và vun đắp cho một thể chế văn minh...trước hết là phải có một nền tự do dân chủ đến mức độ tối thiểu để cho phép cái quyền công dân ấy bắt đầu." Đây là một điều mà chúng ta, cũng như những người tiến bộ và có tâm huyết ở trong xứ, và nhất là trong ĐCSVN, cần suy ngẫm thật kỹ.

Ottawa, 17-1-1996

4560 chữ (I + II)